

Utemeljitev za večernico 2022

Maša Ogrizek, *Lisičja luna*

Ilustrirala Tina Dobrajc

Dob pri Domžalah: Miš založba, 2021

Skozi pripoved nas vodi dvanajstletna Zoja, ki jo je usodna nesreča ponesla v čarobni zimzeleni gozd. Tam spozna štiri prijatelje: osemletnega Benjamina, enajstletno Sofijo, trinajstletno Medejo in Arturja. Vsi otroci so se že začeli spreminjati v živali. Če v času dveh polnih lun ne najdejo poti iz čarobnega gozda, se bo njihova preobrazba dovršila in postali bodo svete živali. Gre torej za fantastično pripoved v izmišljenem svetu. Ta pa bralca ne poskuša pritegniti z literarnimi posnetki posebnih učinkov ali z eksotiko. Prav tako ne gre prvenstveno za poskus, da bi fantastični svet (z umetniškim potujevanjem) držal ogledalo dejanskemu, čeprav je v čarobnem zimzelenem gozdu *Lisičje lune* mogoče prepoznati številne znane pojave. Že njegov mejni, liminalni značaj spominja na ujetost med življenjem in smrtjo, med otroštvom in odraslostjo, pa tudi na ljudi na begu, brez domovine, doma. Večina nesreč, ki otroke popelje vanj, izvira iz nepravčnosti in neumnosti našega sveta, denimo iz predsodkov o tem, kakšna morata biti deklica ali deček, iz želje po odsotnem očetu, strahu pred zavrnitvijo. A čarobni zimzeleni gozd je več kot alegorija; je mitski kraj. Bralce, ki stopijo vanj, vabi k razmišljanju o naravi časa, odnosu do smrti, usode, svobode, skupnosti, narave. Mitsko – pravljичni kronotop čarobnega gozda je zamejen z magičnim risom – reko časa in štirimi živalskimi varuhi, ki so hkrati ugrabitelji, saj so otroke iztrgali iz njihovih dotedanjih življenj. V čarobnem gozdu so otroci izven nevarnosti, ki jih je pripeljala tja, a obenem ujetniki, čeprav jim nihče ne prepoveduje, da bi odšli. Vprašanja in odgovori se, skratka, prepletajo v krogu kot uroboros. Otroci, vzgojeni v pozitivistični doktrini, se težko privajajo ambivalentnemu in fluidnemu mitskemu svetu. Ko se Sofija, najbolj racionalna izmed otrok, upre navideznemu neskladju v poteku dogodkov, ji deklica, ki se spreminja v medvedko, odvrne: »Kdaj se boš že sprijaznila, da ni vse na svetu logično? Spreminjamo se v živali! Si kdaj mislila, da bo kaj takega mogoče?« Preobražanje otrok v živali kulminira v opisih njihovega sanjskega vživljanja v nečloveško perspektivo. Gre za enega najradikalnejših in hkrati najlepših umetniških prebojev knjige. Proces preobražanja v žival spreminja uveljavljeno paradigmo mladinske literature, kjer so

živali bolj ali manj počlovečene oziroma je živalska oblika kazen ali prekletstvo. Koncept »postajanje žival« v *Lisičji luni* vsekakor ne implicira odklona v zverinskost ali nemoč, čeprav otroci v omenjenih sanjah izkusijo tudi, kako je biti plenilec oziroma plen. V *Lisičji luni* spreminjanje v žival označuje predvsem ozaveščanje lastne telesnosti, njene moči in ranljivosti, predvsem pa prepletenosti z okoljem. Krog, ključni simbol pripovedi, nakazuje tudi srečo ter svobodo, ki jo otroci najdejo v svojem plemenu, v povezanosti – ne le s soljudmi in z znanim svetom, temveč tudi s slutnjami sveta onkraj. Je odrešitev od samote, ki je otroke težila pred prihodom v gozd. Zoja kot lisička tako občuti, kako majhen delček neskončnega veselja je in kako brezmejno veselje utripa v njej. Jezik v romanu spretno prehaja med zračnim slikanjem vzdušja magičnega nočnega sveta, energičnimi ubeseditvami dogodivščin ter dialogi, ki se razpirajo v spektru zblíževanja in oddaljevanja, humorja ter nepretenciozno predstavljenih modrosti.

Ena od ključnih odlik estetskega doživetja *Lisičje lune* je njena likovna oziroma grafična urejenost. Naslovnica poustvari žametno teksturo temnega gozda, v katerega vabijo svetle oči lisičke in roji kresnic. Ilustratorki Tini Dobrajc uspe v celostranskih ter manjših, v tekst vpetih ilustracijah, pričarati bogastvo odtenkov, ki jih v temo vnašajo luna, zvede in drugi naravni viri svetlobe. Dinamiko pripovedi obogatijo podobe gibanja ter detajli predmetov, ki nosijo simbolni pomen.

Lisičja luna iz skrajno bolečih stvari stke gozd besednih podob, ki je temen, topel, globok in zdravilen.